



Har du rent dun i täcket?

I våras avslöjades att det dun som säljs till Sverige kommer från gäss som plockats levande. Flera butiker tog då bort dunprodukter ur sitt sortiment. Nu säljer de flesta dun igen, visar Råd & Rönns granskning.

TEXT ANNIKA BERGE FOTO ISTOCKPHOTO OCH KALLA FAKTA

Gäss som skrek av skräck och smärta. Stora sår, som uppstått på grund av plockningen, syddes ihop utan bedövning. I våras avslöjade tv-programmet Kalla fakta att gäss plockas levande för att vi ska få dun till våra kuddar och täcken. Programmet väckte starka reaktioner både i Sverige och utomlands, och veterinären Johan Beck Friis beskrev behandlingen som ren tortyr och som ett helvete på jorden för fåglarna. Det berättades om att fåglarna plockas levande flera gånger under sin livstid, och att upp till 80 procent av allt dun på världsmarknaden kommer från levande fåglar. Enligt programmet hamnar det här dunet i flera svenska butiker, något som väckte starka reaktioner hos både tittare och återförsäljare. På Aftonbladet.se svarade över 100 000 personer på frågan om de skulle köpa dun som kom från levande gäss, och 90 procent av dessa svarade nej.

Flera företag, som Åhléns och Sova, lovade att de skulle se över sina rutiner och ta bort tveksamma produkter ur sitt sortiment.

– Vi drog in alla dunprodukter, även dunjackor från märkesleverantörer. Vi kände att vi inte kunde stå för de produkterna, och då var det ett lätt beslut, säger Catherine Westerberg Wigzell, informationschef på Åhléns.

Kunder som handlat på Åhléns fick returnera det som de hade köpt. Några av produkterna kunde de skicka tillbaka till leverantörerna, andra skänktes bort till Stadsmissionen och Myrorna.

Drog in alla dunprodukter

Åhléns har inte återupptagit sin försäljning av dunprodukter, och kommer inte att börja igen förrän de kan säkra hela kedjan av leverantörer. I dag arbetar Åhléns med att ta fram nya rutiner för hur inköp av dunprodukter ska gå till för att man ska vara helt säkra på att dunet kommer från döda djur. Men det här är en process som tar tid.

– Ofta är det två, tre led av leverantörer



Hur har ni hanterat dundebatten?

Så här svarar några företag:



Företag	Sova	Jysk	Åhléns	Hemtex
Säljer dunprodukter	Ja	Ja	Nej	Ja
Egna kontroller	Nej	Ja	–	Ja

Kommentar

Efter programmet slutade vi sälja dunprodukter i drygt en månad. Därefter har försäljningen återupptagits från producenter som kan ge garantier från hela kedjan av leverantörer för att dunet inte kommer från levande fåglar. Ett par produkter, där leverantörerna inte kunnat visa detta, har tagits ur sortimentet.

Vi får dokumentation från våra leverantörer på att dunet kommer från döda fåglar, och gör också egna kontroller. I några fall litat vi på kontroller från tredje part, som till exempel tyska veterinärmyndigheten.

Vi kommer inte att sälja några duntäcken eller dunkuddar innan vi hittat en process där vi känner oss trygga med att vi kan garantera att dunet inte kommer från plockade levande fåglar. Det gäller även externa leverantörer.

Allt vårt dun och fjäder köps från en leverantör i Kina, med undantag för ett par produkter från danska leverantörer. Vi har personal på plats i Kina som kartlagt och inspekterat hela kedjan för att säkra produktionen. Tillsammans med Ikea och Fjällräven har vi startat ett projekt för en gemensam standard för att flödet ska uppfylla etiska normer och krav.

mellan oss och de som plockar dunet, och det är svårt att kontrollera alla led. Det vi vill ha nu är kontroll från en tredje part, det vill säga att en oberoende revisor åker till fabriker i Kina för att granska dessa. Men det är väldigt många steg som måste kontrolleras, och vi kommer därför inte att sälja några dunprodukter i höst eller vinter, och förmodligen inte till våren heller, säger Filippa Norman Bergin, CSR- och miljöansvarig på Åhléns.

Falska certifikat

Men det är långt ifrån alla företag som har gått så långt i sin strävan att försäkra sig om att deras dun inte kommer från levande fåglar. Ikea, Jysk och Hemtex gör egna kontroller av sina underleverantörer, men de övriga litar på garantier och certifikat som ska bevisa att dunet endast kommer från döda djur. Problemet är bara att dessa

garantier inte visat sig vara trovärdiga. I tv:s reportage kunde man till exempel se hur en leverantör sa att de visst kunde skriva ett certifikat på att dunet kom från döda djur om köparen ville det, trots att det var uppenbart för alla att dunet plockats från levande fåglar.

Veterinär Johan Beck Friis säger att det är bra att företagen nu börjar ställa krav på etisk djurhållning, men att enbart kräva certifikat inte räcker.

– Företag med certifikat från leverantörerna har ingen trovärdighet i sina uppgifter, så länge de inte har en egen kontroll av dunproduktionens olika steg. Det visade tv-reportaget tydligt och det har framkommit även i andra sammanhang. Leverantörerna skriver certifikat på vad som helst som de tror att köparna vill höra, men dessa intyg är oftast helt värdelösa. Jag ser ingen annan trovärdig lösning än att inköparen själv ansvarar för kontrollen, säger han. □

Den här artikeln kan du kommentera på vår webbplats www.radron.se



Chockerande bilder från Kina på gäss som plockas levande. De visades i TV4:s program Kalla Fakta.

Kort om dun



Dun är de mjuka små fina fjäderarna med kort skaft som finns på i stort sett hela fågelns kropp. Hos mycket unga fåglar är dun den enda fjädertypen. Hos äldre fåglar ersätts dunen så småningom till stor del av täckfjädrar där den innersta delen ofta har mjuka och duniga strålar. Andfåglar har rikligt med dun under fjädrarna hela sitt liv. Om fjädrarna rycks ut växer nya fram.

Dun från i första hand tama gäss och andar, men även ejerdun, används tack vare sin värmeisolerande förmåga till fyllning i

täcken, kuddar, kläder m.m. Sverige importerar dun främst från Kina, men även från Polen, Ungern, Kanada och Ryssland. I Kalla faktas reportage fokuserade man på dun från Kina, Polen och Ungern.

I tv-programmet hade man filmat plockning av levande gäss, men plockning av levande andar förekommer också, dock i mindre omfattning. En del svenska företag har valt att övergå till att enbart sälja produkter med anddun bland annat för att anddunsmarknaden är mindre och lättare att påverka.



Ikea	Mio	Sängjätten	Ellos
Ja	Ja	Ja	Ja
Ja	Nja. Gör kontroller i samband med leverantörsbesök.	Nej	Nej
Gäsdun kommer att fasas ut och vi ersätter det med anddun i stället. Vi arbetar med att säkerställa spårbarhet av allt dun och all fjäder från and, och går igenom våra leverantörer för att säkra varje led i processen. Vi samarbetar med Hemtex och Fjällräven för att få till en förändring i dunindustrin.	Vi ser över vårt sortiment för att hitta alternativa material som ersätter dun och fjäder. Vi har kvalitetsavtal med samtliga leverantörer, som enligt avtalen ska följa gällande regler och lagstiftning. Samtliga leverantörer har intygat att dunet och fjädrarna endast kommer från döda djur.	Vi har övergått till att använda ankdun i stället för gäsdun, och vi samarbetar endast med etablerade företag som kan uppvisa garantier vad gäller ursprung och hantering av sina dunprodukter.	Försäljning av våra produkter som innehåller gäsdun har stoppats, med undantag för cirka fem produkter där leverantörerna har möjlighet att kontrollera hela produktionskedjan. Vi säljer numera produkter som innehåller ankdun.

